

мы инвестирования денежных средств в информационные системы страховых компаний. Описаны основные аспекты управления рисками инвестиций страховщика в информационную инфраструктуру.

Ключевые слова: инвестирование, информационные системы страховщика, оценка инвестиций, «Информационная экономика», затраты социальной подсистемы.

Summary. Article is aimed to overview the main problems in present value and impact of insurance information system investment. Problems of information system investment benefits determination are overviewed in long and short term perspective. Major approaches of investment assessment and main positive and negative aspects of their utilization are defined. Problems of insurance companies' information system funds investing are highlighted. Major aspects of insurer's information system investment risk management are described.

Key words: investment, insurer's information system, investment evaluation, "Information economics", social subsystem cost.

УДК 336.711.61;339.13.021

Ерфан Є. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Белень І. І.

*студент факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Erfan Y. A.

*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of International Economic Relations
of Uzzhorod National University*

Belen I. M.

*Student of the faculty of International Economic Relations
Of Uzzhorod National University*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗОЛОТА

CURRENT TRENDS OF GOLD MARKET DEVELOPMENT

Анотація. У статті досліджено роль ринку золота у світовій платіжній системі, сучасні тенденції розвитку світового ринку золота та ринку дорогоцінних металів в Україні. Розглянуто цінові тенденції на світовому ринку золота, визначено основні причини зміни світової ціни на золото. Проаналізовано показники кон'юнктури світового ринку золота та розглянуто форми інвестування на ринках золота. Визначено форми організації ринків дорогоцінних металів та проблеми функціонування ринку золота в Україні.

Ключові слова: світовий ринок золота, благородні метали, кон'юнктура ринку, тенденції розвитку ринку, ринок банківських металів, цінові тенденції, інвестування.

Вступ та постановка проблеми. У зв'язку зі складністю соціально-економічних процесів, що розвиваються у XXI столітті, існує певна тенденція до періодичного усвідомлення ролі благородних металів у світовій платіжній системі. Хоча золотий стандарт вже в минулому, золото і досі відіграє важливу роль у визначенні кредитоспроможності країни, що виражається її золотовалютним запасом.

Тенденція минулого року показує, що попит на золото суттєво збільшився за останній рік. Саме тому актуальними є питання, чим це зумовлено, як розвивається ринок золота останнім часом та чи варто інвестувати в золото сьогодні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам міжнародного та вітчизняного ринку золота присвячені такі наукові дослідження вітчизняних вчених, як «Міжнародний ринок золота: сучасний стан і структура» В.Ю. Дудченка [1], «Аналіз кон'юнктури та тен-

денцій сучасного розвитку ринку золота» А.П. Пухальської [2], «Інвестиційна діяльність України на ринку золота» І.Я. Кулиняка, «Аналіз ринку золота в Україні» М.Д. Домашенка, «Сучасний стан і перспективи ринку банківського золота в Україні» О.В. Кота, а також дослідження закордонних вчених «The Gold Problem Revised» Antal E. Fekete, «The Entangling of Problems, Solutions and Markets: On building a market for privacy» Daniel Neyland. Проте у вітчизняній науці залишаються мало дослідженими питання щодо характеристики сучасного стану міжнародного ринку золота, аналізу етапів формування і розвитку ринку банківських металів в Україні.

Мета статті полягає у вирішенні проблеми відсутності стислої та водночас вичерпної інформації про доступність на ринок золота, визначенні основних тенденцій розвитку світового ринку золота, визначенні та обґрунтуванні окремих проблем розвитку ринку золота.

Результати дослідження. У сучасній економіці золото демонетизовано, тобто воно вже більше не виконує функцію грошей. Валюти урядів втратили золоте забезпечення, і цей благородний метал вже не є розрахунковою валютою на міжнародному ринку. Водночас золото, або так званий золотовалютний резерв, і досі активно використовується державами як своєрідна страховка. Таким чином, золото ціниться як високоліквідний товар і становить суттєву частину фінансових резервів держави. Золото також може використовуватися як застава в отриманні кредитів від інших іноземних держав.

Якщо говорити про сучасні відносини грошей у значенні національних валют та золота, то вони досить складні. Складність полягає в тому, що національні валюти планувалося вивільнити від фізичної залежності щодо дорогоцінних металів. Проте якщо говорити про функцію грошей для накопичення скарбів, а часто за скарб приймається золото, то можна зробити висновок, що повністю від золота людство відмовитися не може. Хоча золото не може здійснювати переходи від скарбів до оборотного платіжного засобу і назад, цей благородний метал активно використовується в часи економічної рецесії для визначення реальної вартості активів. Так, зокрема, ті золоті запаси, які зосереджені в центральних банках, мають інтернаціональне значення як міжнародні активи. Саме тому для пересічного громадянина дуже важко зрозуміти, чи дійсно відбувся повний відхід від золотого стандарту.

У сучасному розумінні парадокс золота полягає в тому, що, з одного боку, воно переміщено в категорію товарів і, як було вище згадано, вилучено з міжнародних економічних відносин як засіб обігу. Проте, аналізуючи світові ринки, ми можемо помітити, що попит на золото носить більше інвестиційний характер, аніж промисловий.

Із припиненням своїх грошових функцій золото стало ще ширшим у використанні в плані фінансових активів. Так, зокрема, золото використовується як фінансовий актив (злитки, монети), базовий актив (цінні папери), фінансовий інструмент (об'єкт бізнесу банків).

Тому домінуюча роль золота як фінансового інструменту або товару є надзвичайно важливою як для банківської системи, так і для економіки загалом.

Сьогодні питаннями цінних тенденцій на золото займаються провідні консалтингові агентства, що спеціалізуються на залученні вигідних інвестицій. Однак і медіа також активно займаються проблематикою ринку золота. Так, зокрема, британське видання The Telegraph відзначало на початку минулого року значний ажіотаж на Лондонському ринку золота [3]. Звичайно, за рік тенденція трохи змінилася, і минулого року відбулося також різке падіння цін на золото. Проте вже в лютому 2017 року знову можна побачити стрімкий ріст цін на золото (рис. 1).

Російське аналітичне інтернет-видання Voprosik.net [4] відзначає, що різкі скачки на цінній кривій золота відбуваються через паніку інвесторів. Різке падіння цін на золото означає впевненість інвесторів у світовому фінансовому ринку. І дійсно, минулорічна тенденція спаду, або, вірніше його пік, припадає на період обрання Дональда Трампа президентом США [6]. А різкий ріст цін на золото з кінця січня поточного року свідчить про нові побоювання інвесторів, які зумовлені як загостренням світової політичної кризи, нерозв'язаними воєнними конфліктами, так і проблемами всередині ЄС, що пов'язано з нестабільною банківською системою Італії, новим загостренням грецької кризи та проблемами всередині світового гіганта Deutsche Bank [7].

На підтримку золота висловився і колишній очільник ФРС США Alan Greenspan, який зазначив, що інвестори повертаються до безпечних інвестицій, включаючи золото, через те, що вони не довіряють банківській системі. Він заявив, що і досі розглядає золото як стабільну та найнадійнішу інвестицію.

Цікавим спостереженням є нещодавні спроби Росії збільшити золотий запас країни. Так, у грудні минулого та в січні цього року Росія майже не купувала золото, а вже з лютого 2017 стрімкими темпами почала закупівлю цього дорогоцінного металу. За інформацією Sputniknews.com Росія збільшила свій золотий резерв майже на мільйон трійських унцій золота, що еквівалентно 37 тоннам золота. До таких дій вдаються останнім часом центральні банки країн по всьому світі, що викликано побоюванням макроекономічних ризиків та невизначеністю провідних валют світу, таких як долар США та євро.

У 2016 році на Росію, Китай та Казахстан припадало 80% світових закупівель золота [8].

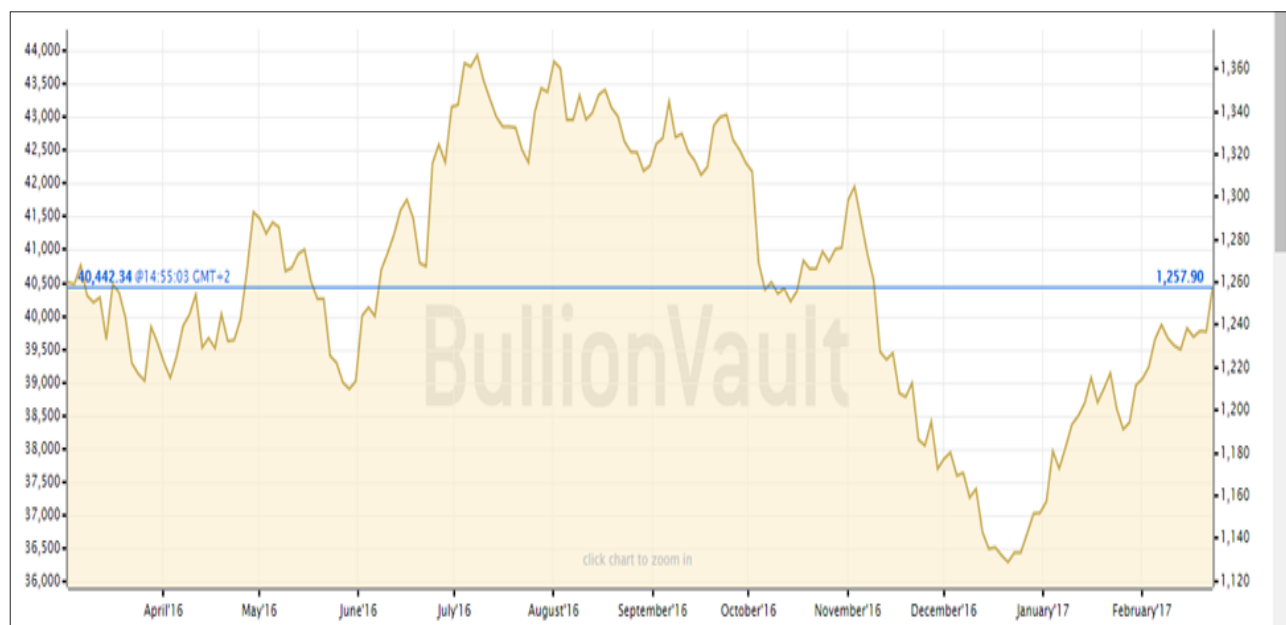

Рис. 1. Зміна світової ціни на золото у період з 17.03.2016 р. по 24.02.2017 р. [5]

Якщо ж говорити про видобуток золота, то традиційними лідерами в 2016 році залишаються Китай, Австралія, Росія, США та Канада (табл. 1).

Таблиця 1

Країни-лідери з видобутку золота у 2016 р. [9]

Позиція в рейтингу	Країна	Видобуток в тонах
	В світі загалом за 2016 р.	3100
1	Китай	455
2	Австралія	270
3	Росія	250
4	США	209
5	Канада	170
6	Перу	150
7	ПАР	140
8	Мексика	125
9	Узбекистан	100
10	Індонезія	100
11	Гана	90
12	Бразилія	80
13	Папуа Нова Гвінея	65
	Решта країн світу	900

Проте ажіотаж навколо золота починає наростати вже і в Західній півкулі. Так, британське інтернет-видання Express заявляє, що золото вже досягло свого максимуму за останні чотири місяці, з часу, коли Дональд Трамп виграв президентські перегони в США [10]. Стрімкий ріст показників економічної активності на фінансових ринках США з моменту обрання президентом Дональда Трампа був викликаний надіями, що новообраний президент знизить податки та посприє розвитку інфраструктури, а це дасть нову надію на зростання економіки. Проте детальної стратегії новий лідер ще не представив, і інвестори задаються питаннями, чи зможе він втілити в життя свої плани. Очікується, що інвестори і надалі страхуватимуться та вкладатимуть кошти в дорогі цінні метали, ціни яких і надалі матимуть тенденцію до зростання.

Фінансовий аналітик інтернет видання Forex.com Fawad Razaqzada заявив: «Блискучий успіх дорогоцінних металів може підказувати нам, що інвестори ставлять себе перед ризиком краху фінансових ринків США. Через те, що крива росту ринків має форму параболи, це лише питання часу, коли станеться невідворотне» [11].

Популярне видання зі світовим іменем Forbes у статті «Ринок золота чекає на знак від Трампа, Єлен та економічних показників» відзначає, що політична ситуація, поява в Конгресі США очільниці Федеральної резервної системи, а також маса економічних показників США стануть об'єктом детального дослідження для торговців золотом. Дорогоцінний метал суттєво виріс за першу половину лютого, досягнувши суттєвої відмітки з часу свого падіння в кінці листопада 2016 року. Фінансисти з Wall Street та з Main Street, у добровільному опитуванні Kitco News зазначають, що очікують на суттєве зростання цін на золото протягом першого кварталу 2017 року [11].

Також увагу трейдерів привертатимуть показники економіки США, які можуть змінити площину свого зростання через чергове підвищення відсоткової ставки Федеральною резервною системою.

Ціна на золото відображає загальносвітову економічну ситуацію; вартість золота завжди була індикатором ефективності або збитковості альтернативних інвестиційних інструментів. Так, у період зростання обіговості

коштів, а також широкого застосування різних інструментів приросту капіталу золото падає в ціні. І навпаки, в разі стагнації економіки, її рецесії золото сприймається інвесторами як найбільш стабільний і ліквідний інструмент фіксації капіталу і його подальшого заощадження.

Інвесторів також цікавлять і показники роздрібною торгівлі золотом, які можуть бути надзвичайно важливими через те, що визначають характеристику попиту економіки країни і таким чином дають ринкам певне поняття про те, до яких кроків може вдатися ФРС.

Проте крім новин трейдери беруть до уваги і зростання показників обмінної торгівлі майнових фондів, у результаті чого фінансові аналітики бачать підвищення цін на ринку золота.

Як бачимо, інвестори переходять на бік золота, що раніше не спостерігалось. Дані сайту GLD показують, що частка дорогоцінних металів, розміщених для пікріплення майнових фондів, зросла до 832,58 тонн станом на початок лютого 2017 року [12].

Проаналізувавши дані станом на кінець 2016 року та початок 2017 року, ми можемо пересвідчитися у позитивних очікуваннях на поживання ринку золота. Це може позитивно відобразитися на інвесторах, які давно очікують на отримання своєї частки вигоди від раніше інвестованого капіталу. Також це служить актуальною причиною до більш глибокого вивчення особливостей кон'юнктури ринку золота. Для отримання ґрунтовних фактів на користь інвестицій саме в ці активи необхідний глибокий аналіз.

До основних тенденцій розвитку світового ринку золота можна віднести такі як:

- ситуативна корекція вартості золота;
- зростання цін на золото, спричинене дією поточних глобальних заходів щодо стимулювання економіки, що провокували інфляцію;
- збільшення центральними банками країн золотих запасів, зокрема інтенсивне нарощування золотих резервів Центральними банками Росії та Китаю;
- збереження центральними банками країн ЄС статусу найбільших власників золотого запасу;
- корелювання ціни на золото із сировинними ринками;
- заострення світової політичної кризи, що підштовхує інвесторів до капіталовкладень у стабільні активи, зокрема дорогоцінні метали.

Проте крім останніх новинних тенденцій варто звернути увагу на доступність на ринок золота в Україні та за кордоном.

Сучасний світовий ринок золота – це розгалужена структура глобальної цілодобової торгівлі фізичним металом і похідними інструментами, значною мірою звільнена від державного регулювання.

Застосовують такі форми організації ринків дорогоцінних матеріалів, як:

- жорстко регульований державою ринок, де головним покупцем та продавцем золота є центральний банк, а інші суб'єкти здійснюють свої операції безпосередньо через нього. Така система діє, наприклад, у Китаї та ПАР;
- спеціалізований ринок, де торгівля золотом зосереджується на спеціалізованих біржах або у спеціалізованих секціях товарних чи валютних бірж. На такому ринку правила здійснення операцій, насамперед нерезидентів, регулюється центральними банками. Такий ринок, зокрема, діє у Франції та Туреччині;
- система міжбанківської торгівлі дорогоцінними металами, фактично монополізованої кількома великими банками або їх об'єднаннями. Як приклад, така система діє в Німеччині, Швейцарії та Великобританії;

– система конкурентної міжбанківської торгівлі з фактичним домінуванням кількох банків – «маркет-мейкерів». Ця система знайшла своє застосування у таких країнах, як США, Японія та Нідерланди.

Основними формами інвестування на ринках золота є:

– інвестиції в золоті зливки;
– придбання монет, які можуть розглядатися також як антиквар і як своєрідна форма золотих зливків, вартість яких постійно зростає. Проте варто зауважити, що існують також інвестиційні монети, які не мають історичної цінності, ціна на які рідко відрізняється від банківської ціни на золото;

– «золоті облигації». Купуючи даний цінний папір, інвестор отримує можливість мати на руках водночас і фондовий актив, і майбутнє джерело доходів від зміни ціни золота;

– придбання акцій золотодобувних компаній, прибутковості яких інвестор оцінює як таку, що прив'язується до динаміки цін безпосередньо на золото. Тобто зростання вартості золота спонукає до збільшення видобутку і поставки золота на ринок, зростання прибутків золотодобувних компаній, обсягів дивідендів та курсу їхніх акцій. Ще одним мотивом вкладання коштів є можливість отримати додаткові доходи в разі збільшення прибутковості золотодобувних компаній.

В Україні ринок дорогоцінних металів являє собою модель, що складається із кількох взаємопов'язаних секторів:

– біржового ринку фізичних дорогоцінних металів у стандартизованій формі та ринку страхових контрактів;
– міжбанківського ринку банківських металів;
– роздрібного ринку банківських металів;
– ринку ювелірних виробів (гуртового та роздрібного).

Однак в Україні існує низка проблем, які негативно впливають на бажання вітчизняних інвесторів інвестувати в золото. Насамперед варто зауважити, що в Україні надзвичайно мала кількість банків, які працюють із золотом. Існують проблеми з отриманням ліцензії для банків щодо здійснення ними такої діяльності. Зараз в Україні близько двох десятків банків, які приділяють достатньо уваги операціям із золотом, понад 50 банків, що займаються операціями із благородними металами, близько третини з них лише продають зливки вагою 10 грамів і лише 16 купують такі ж зливки в населення [13].

Найбільш вражаючою особливістю українського обігу благородних металів є певний поділ на «своїх» та «чужих». Банкіри відмовляються купувати «чужі» зливки, оскільки банки вимагають надання квитанції про купівлю зливка саме в їхньому банку. Серед банків, котрі

відмовляються купувати чуже золото, на жаль, є і банки з державним капіталом, зокрема такі, як Ощадбанк та Укресімбанк.

Ще одним недоліком українського ринку золота є спред, тобто різниця між ціною продажу та ціною купівлі золотого зливка. Середньостатистичний спред в українських банках становить 13%. Реально різниця цін у багатьох банках більша і значною мірою залежить від конкретної банківської установи.

Теоретично величина спреда зменшується зі збільшенням ваги зливка. Однак існує певна особливість: якщо на зливках малої ваги розмір спреда досягається високими цінами продажу, то на зливках великої ваги – за рахунок цін купівлі.

Для вирішення цих проблем урядом України вжито заходів для поживлення ринку золота. По-перше це взаємовизнання всіх золотих активів, включаючи фінансові та базові. Не повинно існувати проблеми купівлі одним банком активів іншого банку, навіть якщо це міжнародний банк. І по-друге, необхідно спростити доступ населення до інформації про комісії та спреди, які отримує банк, для залучення коштів населення. Цей крок може також позитивно вплинути на здорову конкуренцію серед банків.

Оскільки саме банки та фінансові установи дозволять здійснювати активні операції із золотом, необхідно дати можливість банківській системі вільно взаємодіяти із населенням і на прозорих та взаємовигідних умовах вести співпрацю у цих напрямках.

Таким чином, можна побачити, що на ринку золота в Україні існує низка проблем, вирішення яких може викликати тенденцію поживлення вітчизняного ринку благородних металів.

Висновки. Золото знаходиться у постійному русі. Передбачити його ціновий діапазон протягом річного періоду часу для інвесторів є надзвичайно складним завданням. Проте, проаналізувавши останні дослідження та публікації у провідних світових ЗМІ, можна дійти таких висновків:

- 1) провідні експерти вважають золото відносно надійною довгостроковою інвестицією;
- 2) країни – світові лідери мають тенденцію до збільшення золотих запасів шляхом активної закупівлі;
- 3) центральні банки провідних країн намагаються підтримувати свої золоті резерви на випадок складних економічних ситуацій у глобальній економіці;
- 4) сучасний стан операцій із благородними металами в Україні потребує вирішення проблем щодо легкості доступу фізичних осіб на ринки золота для підняття динаміки торгівлі золотом на вітчизняному ринку.

Список використаних джерел

1. В.Ю. Дудченко, «Міжнародний ринок золота: Сучасний стан і структура». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9684/1/Gold_market.pdf
2. Пухальська А.П. Аналіз кон'юнктури та тенденцій сучасного розвитку ринку золота / А.П. Пухальська, О.В. Коротаєва // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 217–225. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2014_2_25
3. Investors go bananas as for gold bars as global stock markets tumble [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/investing/gold/12151770/Investors-go-bananas-for-gold-bars-as-global-stock-markets-tumble.html>
4. Спрос на золото 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://voprosik.net/spros-na-zoloto-2016/>
5. Bullion Vault. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bullionvault.com/gold-price-chart.do>
6. Wall Street election reaction: stocks rally but experts warn of trouble ahead – as it happened [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/business/blog/live/2016/nov/09/stock-markets-on-edge-as-us-presidential-election-heads-for-tense-climax>
7. Deutsche Bank начнет выкуп облигаций для успокоения инвесторов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aftershock.News/?q=node/371497>

8. Russia Returns to Gold Market, Buys Tons More Precious Metal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sputniknews.com/business/201702221050946475-russia-buy-gold/>
9. Gold Statistics and Information. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/gold/index.html#mcs>
10. Gold and silver prices SURGE amid fears US stock markets are about to COLLAPSE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.express.co.uk/finance/city/772069/Gold-silver-prices-Dow-Jones-stock-market-crash>
11. Gold Market To Take Cue From Trump, Yellen, Economic Data [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/kitconews/2017/02/10/gold-market-to-take-cue-from-trump-yellen-economic-data/#198e936218cd>
12. Bringing the gold market to investors [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.spdrgoldshares.com/>
13. Ліквідність золота, або Що потрібно знати, продаючи банку золотий зливочок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.u/ECONOMICS/likvidnist_zolota,_abo_scho_potribno_znati,_prodayuchi_banku_zolotiy_zlivok.html

Анотація. В статтю досліджено роль ринку золота в мировій платіжній системі, сучасні тенденції розвитку мирового ринку золота і ринку драгоцінних металів в Україні. Розглянуті цінові тенденції на мировому ринку золота, визначені основні причини зміни мирової ціни на золото. Проаналізовані показники кон'юнктури мирового ринку золота і розглянуті форми інвестування на золотих ринках. Визначені форми організації ринків драгоцінних металів і проблеми функціонування ринку золота в Україні.

Ключевые слова: мировой рынок золота, благородные металлы, конъюнктура рынка, тенденции развития рынка, рынок банковских металлов, ценовые тенденции, инвестирование.

Summary. The article makes a research on the role of gold in the International Payments System, current trends of world gold market and Ukrainian precious metals market development. It also examines the trends of pricing on the world gold market, defines the main reasons of world price changes on gold. It analyses the indexes of the world gold market conjuncture and reviews the investment forms on gold markets. The article Defines the organizational forms of the precious metals markets and the problems of the Ukrainian gold market functioning.

Key words: world gold market, precious metals, market conjunction, market development trends, precious metals market, price trends, investing.